

TO IDENTIFY THE REASONS AND CONDITIONS FOR THE COMMISSION OF THE OFFENSE AND TO IMPROVE THE ACTIVITY OF ELIMINATION

Bunyodbek Temirov

Independent researcher

Academy of the Ministry of Internal Affairs

Tashkent, Uzbekistan

ABOUT ARTICLE

Key words: violation, prevention, causes of violations, conditions of violations, prevention of violations, subject, object, method.

Received: 15.08.24

Accepted: 17.08.24

Published: 19.08.24

Abstract: this article is devoted to one of the current problems - crime prevention. It analyzes the scientific, theoretical and practical aspects of the concepts of "crime prevention" and "crime prevention" and defines the specific aspects of these concepts. Also, the subject, object, forms, methods, means of prevention of violations are considered as components of this activity. In addition, the article describes the judicial reforms implemented in the field of crime prevention in the Republic of Uzbekistan and a number of factors causing the occurrence of crimes in society.

HUQUQBUZARLIKNING SODIR ETILISHI SABABLARI VA SHART-SHAROITLARINI ANIQLASH HAMDA BARTARAF ETISH FAOLIYATINI TAKOMILLASHTIRISH

Bunyodbek Temirov

Mustaqil tadqiqotchi

Ichki Ishlar Vazirligi akademiyasi

Toshkent, O'zbekiston

MAQOLA HAQIDA

Kalit so'zlar: huquqbuzarlik, profilaktika, huquqbuzarliklarning shart-sharoitlari, huquqbuzarliklarning oldini olish, subyekt, obyekt, usul.

Annotatsiya: ushbu maqola dolzarb muammolardan biri - huquqbuzarlikning oldini olishga bag'ishlangan. Unda "huquqbuzarlik profilaktikasi" va "huquqbuzarlikning oldini olish" tushunchalarining mohiyati va mazmunining ilmiy, nazariy, amaliy jihatlarini tahlil qilinishi, bu tushunchalarning o'ziga xos jihatlarini belgilab berilgan. Shuningdek huquqbuzarliklarning

oldini olishning predmeti, obykti, shakllari, usullari, vositalarini ushbu faoliyatning tarkibiy qismlari sifatida ko‘rib chiqiladi. Bundan tashqari, maqolada O‘zbekiston Respublikasida huquqbuzarliklar profilaktikasi sohasida amalga oshirilayotgan sud-huquq islohotlari hamda jamiyatda huquqbuzarliklarning vujudga kelishiga sabab bo‘layotgan bir qator omillar tavsiflangan.

ВЫЯВИТЬ ПРИЧИНЫ И УСЛОВИЯ СОВЕРШЕНИЯ ПРАВОНАРУШЕНИЯ И УСОВЕРШЕНСТВОВАТЬ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ ПО ЛИКВИДАЦИИ

Бунёдбек Темиров

Исследователь

Академия МВД Республики Узбекистан

Ташкент, Узбекистан

О СТАТЬЕ

Ключевые слова: нарушение, предупреждение, причины нарушений, условия нарушений, предупреждение нарушений, предмет, объект, метод.

Аннотация: Данная статья посвящена одной из актуальных проблем – профилактике преступности. В ней анализируются научные, теоретические и практические аспекты понятий «предупреждение преступности» и «предупреждение преступности», а также определяются конкретные аспекты этих понятий. Также в качестве составляющих этой деятельности рассматриваются предмет, объект, формы, методы, средства предотвращения нарушений. Кроме того, в статье описаны судебные реформы, реализуемые в сфере профилактики преступности в Республике Узбекистан, и ряд факторов, обуславливающих возникновение преступлений в обществе.

KIRISH

Jinoyat bilan bir vaqtda uning tizimli ravishda oldini olish masalasi dolzarb bo‘lib qoladi. Shuni ta’kidlash kerakki, "jinoyatchilikning oldini olish" tushunchasini va unga bog‘liq tushunchalarni aniqlashda yagona yondashuv mavjud emas [11].

“Huquqbuzarlik profilaktikasi to‘g‘risida”gi Qonunning [3] 3-moddasiga muvofiq **huquqbuzarlik** – sodir etganligi uchun ma’muriy yoki jinoiy javobgarlik nazarda tutilgan aybli, qonunga xilof harakat (harakat yoki harakatsizlik);

huquqbuzarliklar profilaktikasi - bu huquq-tartibotni saqlash va mustahkamlash, huquqbuzarliklarni aniqlash va ularga chek qo‘yish, shuningdek, sabablarni aniqlash va bartaraf etish maqsadida qo‘llaniladigan umumiy, maxsus, individual va qurbonlik jinoyatlarining oldini

olishning huquqiy, ijtimoiy, tashkiliy va boshqa chora-tadbirlari tizimi. huquqbuzarliklar va ular uchun qulay shart-sharoitlar.

ASOSIY QISM

Profilaktika – bu, **birinchidan**, huquqbuzarliklar sodir etish sabablari va shartlarini aniqlashga, **ikkinchidan**, huquqbuzarlik sodir etishga moyil shaxslarni aniqlashga (ularni jamiyatga qarshi qaratilgan), shuningdek, zarur profilaktika choralari ko‘rishga qaratilgan faoliyatdir. Bu ikki tushunchaning kombinatsiyasi “**jinoyatchilikning oldini olish**” degan yagona tushunchani keltirib chiqaradi [12].

S.I. Odzegovning rus tilining izohli lug‘atida "profilaktika" tushunchasi "oldini olish" degan ma‘noni anglatadi va normal davlat va tartibni saqlash hamda mustahkamlashga qaratilgan profilaktika choralari majmui sifatida belgilanadi. Bundan kelib chiqadiki, “profilaktika” tushunchasi “oldini olish” tushunchasidan ancha kengroqdir.

Huquqbuzarlikning oldini olish bir necha tarkibiy qismlarga bo‘linishi mumkin. Xususan, huquqbuzarliklarning oldini olishning **subyektlari, obyektlari, shakllari, usullari, vositalari**.

Birinchidan, huquqbuzarliklar profilaktikasi subyektlari, ya‘ni huquqbuzarliklar profilaktikasi bilan bevosita shug‘ullanuvchi organlar va muassasalar, xususan, ichki ishlar organlari, prokuratura, davlat xavfsizlik xizmati, adliya, davlat bojxona xizmati, davlat soliq xizmati organlari, mehnat, shuningdek, davlat organlari, ta‘lim va ta‘lim muassasalari, davlat sog‘liqni saqlash tizimi va sog‘liqni saqlash muassasalari rahbariyati, O‘zbekiston Respublikasi Ekologiya va atrof-muhitni muhofaza qilish davlat qo‘mitasi. *Ikkinchidan*, huquqbuzarliklar profilaktikasi **obyektlari** fuqarolar, chet el fuqarolari, mansabdor shaxslar, spirtli ichimliklarni suiiste‘mol qilgan yoki giyohvandlik vositalari, psixotrop va intellektual va irodaviy faoliyatga ta‘sir etuvchi boshqa moddalarni iste‘mol qilgan, ilgari sudlangan shaxslar, g‘ayriijtimoiy xulq-atvoriga ega, jinoyat sodir etishga moyil bo‘lgan shaxslardir. huquqbuzarliklar, jinoyat qurbonlari.

Uchinchidan, huquqbuzarliklarning oldini olish shakllari - ma‘ruzalar, seminarlar, konferentsiyalar, davra suhbatlari, viktorinalar, suhbatlar, dialoglar.

To‘rtinchidan, huquqbuzarliklarning oldini olish **usullari** og‘zaki, yozma, ko‘rgazmali, elektron, aralash, nazorat, qo‘riqlash, qutqarish va belgilar.

Qutqaruv usuli O‘zbekiston Respublikasining “Huquqbuzarliklar profilaktikasi to‘g‘risida”gi Qonunining [3] 44-moddasi talablariga muvofiq huquqbuzarliklar profilaktikasi bilan bevosita shug‘ullanuvchi organlar yoki muassasalar huzurida tashkil etilgan qutqaruv xizmatlari faoliyatida namoyon bo‘ladi. Ushbu usulning o‘ziga xos xususiyati haqiqiy tahdidning oldini olish va undan ogohlantirish maqsadida amalga oshiriladigan harakatlarda namoyon bo‘ladi.

Belgilash usuli vizual usulga o‘xshaydi, ammo u vizual maqsadlarda emas, balki ma‘lum bir tartibga rioya qilishni ta‘minlash uchun ishlatilishi bilan farq qiladi. Ushbu shakl yo‘l harakati

xavfsizligini ta'minlash, shuningdek, taqiqlangan joylarda chekish, chiqindilarni tashlash, taqiqlangan joylarga kirishning oldini olishda keng qo'llaniladi.

Beshinchidan, huquqbuzarlikning oldini olish **yo'llari** – matbuot, radio, televideniye, tashviqot va tashviqot. Xususan, huquqbuzarliklar profilaktikasi bilan bevosita shug'ullanuvchi organlar va muassasalar tomonidan davlat huquqiy hayotining dolzarb masalalari bo'yicha huquqiy axborot hamda jamoatchilik e'tiboriga havola etilgan jinoyatlar va holatlar to'g'risida xolis ma'lumotlar tayyorlash, shuningdek, ularni davlat hokimiyati va boshqaruvi organlariga yetkazish; facebook, instagram, telegram, twitter kabi ijtimoiy tarmoqlar orqali keng jamoatchilik.

O'zbekiston Respublikasining amaldagi qonunchiligida belgilangan huquqbuzarliklar profilaktikasi vazifalariga muvofiq, nafaqat ma'muriy, jinoiy va boshqa turdagi huquqbuzarliklarning oldini olishga, balki jamiyatda qonun ustuvorligini ta'minlashga ham qaratilgan.

Xususan, huquqbuzarliklar profilaktikasining asosiy vazifalari quyidagilardan iborat:

- shaxsning huquqlari, erkinliklari va qonuniy manfaatlarini himoya qilinishini ta'minlash;
- jamiyatda huquqiy ong va huquqiy madaniyatni yuksaltirish, qonun ustuvorligini mustahkamlash, shuningdek, korrupsiyaga nisbatan muhosasiz munosabatni shakllantirish;
- huquqbuzarliklar sodir etish sabablarini va ularga yordam beradigan shart-sharoitlarni aniqlash, o'rganish, ularni bartaraf etish choralarini ko'rish;
- jinoyat qurbonlari, jinoyat sodir etishga moyil, huquqbuzarlik sodir etgan shaxslar, shu jumladan, ilgari sudlangan va ozodlikdan mahrum etilgan shaxslarni ijtimoiy rehabilitatsiya qilish va ijtimoiy moslashtirish;
- shaxslarning huquqbuzarlik qurboni bo'lish xavfini kamaytirish;
- huquqbuzarliklar profilaktikasi bilan bevosita shug'ullanuvchi organlar va muassasalar faoliyatining o'zaro hamkorligini ta'minlash va ularning faoliyatini muvofiqlashtirish.

Huquqbuzarliklarning oldini olishning ahamiyati uning mazmuni, maqsadi, shuningdek kim tomonidan va qanday maqsadda amalga oshirilayotganligi bilan belgilanadi.

Huquqbuzarliklar profilaktikasining maqsad va vazifalaridan kelib chiqadigan bo'lsak, bu nafaqat davlat organlarining, balki jamiyatning har bir a'zosining vazifasi ekanligini ta'kidlash lozim.

Huquqbuzarliklar profilaktikasining ahamiyati barcha davlat organlari, tashkilotlar, muassasalar, korxonalar, nodavlat notijorat tashkilotlari va fuqarolar tomonidan o'tkazilayotgan profilaktika chora-tadbirlarining o'zaro hamkorligi va kompleks yondashuvida namoyon bo'lib, bu jamiyatda huquqbuzarliklar sonini kamaytirish, O'zbekiston xalqining farovonligini, tinchlik va osoyishtalikni ta'minlashga xizmat qilmoqda..

O‘zbekiston Respublikasida xalq farovonligi haqida qayg‘urishga qodir ichki ishlar organlari tizimini yaratish borasida keng ko‘lamli islohotlar amalga oshirildi. Xususan, ichki ishlar organlari faoliyatining huquqiy asoslarini mustahkamlash maqsadida 3 ta maxsus va yaxlit qonun, O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2 ta Farmoni va 20 ta qarori, O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 40 dan ortiq qarori qabul qilindi. O‘zbekistonda bu borada O‘zbekiston Respublikasi Ichki ishlar vaziri tomonidan qabul qilingan 50 dan ortiq normativ-huquqiy hujjatlar qabul qilingan.

Ta’kidlash joizki, huquqbuzarliklar profilaktikasi sohasidagi munosabatlarni tartibga solishga qaratilgan yuqorida qayd etilgan me’yoriy-huquqiy hujjatlarning qabul qilinishi bilan huquqbuzarliklar profilaktikasi organlari faoliyati ham yuqori darajaga ko‘tarildi.

Jumladan, O‘zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi, O‘zbekiston Respublikasining “Voyaga yetmaganlar o‘rtasida nazoratsizlik va huquqbuzarliklarning oldini olish to‘g‘risida”gi [2] va “Jinoyatchilikning profilaktikasi to‘g‘risida”gi [3] qonunlari, Prezident farmonlari. O‘zbekiston Respublikasining “Ichki ishlar organlari faoliyati samaradorligini tubdan oshirish, jamoat tartibini, fuqarolarning huquqlari, erkinliklari va qonuniy manfaatlarini ishonchli himoya qilishni ta’minlashda ularning mas’uliyatini kuchaytirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi [4] va “Ichki ishlar organlari faoliyati samaradorligini oshirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi yoshlarga oid davlat siyosati samaradorligi va O‘zbekiston yoshlar ittifoqi faoliyatini qo‘llab-quvvatlash» [8], shuningdek, «Ichki ishlar organlari huquqbuzarliklar profilaktikasi bo‘linmalari faoliyatini tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari to‘g‘risida» [7], «O‘zbekiston yoshlar ittifoqi faoliyatini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to‘g‘risida» [8]. “Huquqbuzarliklar profilaktikasi va jinoyatchilikka qarshi kurashish tizimini takomillashtirish” [5], “Ichki ishlar organlari faoliyatini yanada takomillashtirish bo‘yicha tashkiliy chora-tadbirlar to‘g‘risida” [6], “Jamoat tartibini muhofaza qilish, huquqbuzarliklar va huquqbuzarliklar profilaktikasi va huquqbuzarliklar profilaktikasi tizimini sifat jihatidan yangi tizimini joriy etish to‘g‘risida”gi Toshkent shahrida jinoyatchilikka qarshi kurashish” [9], “Toshkent shahrida jamoat tartibini ta’minlash, huquqbuzarliklar profilaktikasi va jinoyatchilikka qarshi kurashish samaradorligini oshirishga doir qo‘shimcha chora-tadbirlar to‘g‘risida” [10].

1. O‘zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi [1] 1992 yil 8 dekabrda qabul qilingan bo‘lib, 128 moddadan iborat. Konstitutsiyaning asosiy qoidalari jinoyatchilikning oldini olishga qaratilgan.

2. Voyaga yetmaganlar o‘rtasida nazoratsizlik va huquqbuzarlik sohasidagi munosabatlarni tartibga solishga qaratilgan “Voyaga yetmaganlar o‘rtasida nazoratsizlik va huquqbuzarliklarning profilaktikasi to‘g‘risida”gi qonun [2] voyaga yetmaganlar o‘rtasida nazoratsizlik va huquqbuzarliklarning oldini olish bo‘yicha faoliyatning asosiy vazifalari etib belgilandi:

- voyaga yetmaganlarning qarovsizligi, boshpanasizligi, ular tomonidan huquqbuzarliklar yoki boshqa g'ayriijtimoiy harakatlar sodir etilishining oldini olish, ularga yordam beruvchi sabablar va shart-sharoitlarni aniqlash va bartaraf etish;

- voyaga yetmaganlarning huquqlari, erkinliklari va qonuniy manfaatlarini himoya qilinishini ta'minlash;

- voyaga yetmaganlarning qonunga bo'ysunuvchi xulq-atvorini shakllantirish;

- voyaga yetmaganlar va ijtimoiy xavfli vaziyatda bo'lgan oilalarni ijtimoiy-pedagogik reabilitatsiya qilish;

- voyaga yetmaganlarni huquqbuzarliklar yoki boshqa g'ayriijtimoiy harakatlar sodir etishga jalb qilish holatlarini aniqlash va ularga chek qo'yish.

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017-yil 10-apreldagi "Ichki ishlar organlari faoliyati samaradorligini tubdan oshirish, jamoat tartibini, huquqlarini ishonchli himoya qilishni ta'minlashda ularning mas'uliyatini kuchaytirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PF-5005-son Farmoni bilan Fuqarolarning erkinliklari va qonuniy manfaatlarini ta'minlash masalalari bo'yicha tuman (shahar) ichki ishlar bo'limi (bo'limi) boshlig'ining yoshlar masalalari bo'yicha o'rinbosari, huquqbuzarliklar profilaktikasi bo'limi (bo'limi) boshlig'i lavozimi joriy etildi, profilaktika inspektorlari faoliyatini samarali tashkil etish va muvofiqlashtirish, birinchi navbatda voyaga yetmaganlar va yoshlar o'rtasida huquqbuzarliklarning oldini olish uchun mas'ul.

Bundan tashqari, ichki ishlar organlari rahbarlarining hisobotlarini eshitish tartibini joriy etish bo'yicha qator islohotlar amalga oshirildi, unda belgilangan vazifalar ijrosi yuzasidan ko'rilayotgan chora-tadbirlar va ish natijalari tanqidiy muhokama qilinmoqda, faoliyati samaradorligiga shaxsiy baho beriladi, egallab turgan lavozimiga muvofiqligi yoki nomuvofiqligi yuzasidan tavsiyalar beriladi.

Bu jihatda umumiy ma'noda huquqbuzarlik sodir etishning quyidagi sabablari va shartlarini keltirish mumkin:

1) aholining real hayotiy ehtiyojlarini hisobga olmasdan normativ hujjatlarni qabul qilish, ya'ni. ularning kundalik ehtiyojlarini to'liq qondirmaydi;

2) jinoyatga jazoni oshirish orqali emas, balki uning oldini olishga jiddiy e'tibor qaratish;

3) qonunlarning ziddiyatlari;

4) jamiyatda ishsizlikning yuqori sur'ati va o'sishi;

5) aholining ayrim toifalarining ijtimoiy maqsadli zaifligi;

6) aholi turmush darajasining pastligi;

7) davlat boshqaruvining bir tizimidan boshqa yangi boshqaruv tizimiga o'tish natijasida vujudga kelgan jamiyat a'zolarini yangi turmush sharoitlariga moslashtirishdagi qiyinchiliklar;

8) jamiyatdagi keskin tabaqalanish;

- 9) aholining bilim darajasining pastligi;
- 10) aholini uy-joy bilan ta'minlashning tegishli darajasining yo'qligi;
- 11) barqaror rivojlanishning yo'qligi;
- 12) ijtimoiy adolatni buzish;
- 13) ijtimoiy va oilaviy munosabatlarning zaiflashishi.

XULOSA

Yuqoridagilardan kelib chiqib, har qanday jamiyatda quyidagi profilaktika tadbirlarini amalga oshirishga e'tibor qaratish zarur, deb hisoblaymiz:

- 1) farzandlari tarbiyasiga salbiy ta'sir ko'rsatuvchi nosog'lom oilalarni, ota-onalarni yoki ularning o'rnini bosuvchi shaxslarni aniqlash va ular bilan profilaktika ishlarini olib borish;
- 2) voyaga yetmaganlarning uy-joysiz qolishlariga, ular sodir etayotgan huquqbuzarliklarning o'z vaqtida oldini olishga jiddiy e'tibor qaratish;
- 3) muqaddam sudlanganlarning bandligini ta'minlash bo'yicha chora-tadbirlarning amalga oshirilishi ustidan doimiy nazorat o'rnatish;
- 4) aholining provokatsion ongini va huquqiy madaniyatini doimiy va tizimli ravishda oshirish chora-tadbirlarini ko'rsin.
- 5) davlat va jamiyat boshqaruvida, shuningdek qarorlar qabul qilishda aholining keng ishtirokini ta'minlash;
- 6) huquqbuzarliklar profilaktikasi samaradorligini oshirishda nafaqat davlat yoki uning vakolatli organlari, balki jamiyatning barcha a'zolari ham faol bo'lishi, o'z fuqarolik pozitsiyasini namoyon etishi, axloqiy va ma'naviy qadriyatlarga sodiq bo'lishi kerak, shundagina bundan kutilgan natijalarga erishish mumkin. faollikka erishiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi. Toshkent: O'zbekiston, 2023.
2. O'zbekiston Respublikasining 2010-yil 29-sentabrdagi "Voyaga etmaganlar o'rtasida nazoratsizlik va huquqbuzarliklarning oldini olish tugrisida"gi Qonuni // O'zbekiston Respublikasi qonun hujjatlari ma'lumotlar bazasi. [Elektron resurs]. Kirish tartibi: <http://lex.uz/> (kirish sanasi: 05.02.2019).
3. O'zbekiston Respublikasining 2014-yil 14-maydagi "Huquqbuzarliklar profilaktikasi to'g'risida"gi Qonuni // O'zbekiston Respublikasi qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi. [Elektron resurs]. Kirish tartibi: <http://lex.uz/> (kirish sanasi: 05.02.2019).
4. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017-yil 10-apreldagi "Ichki ishlar organlari faoliyati samaradorligini tubdan oshirish, jamoat tartibini, huquqlarini ishonchli himoya qilishni ta'minlashda ularning mas'uliyatini kuchaytirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PF-5005-son Farmoni. , fuqarolarning erkinliklari va qonuniy manfaatlari" // O'zbekiston Respublikasi qonun

hujjatlari ma'lumotlar bazasi milliy. [Elektron resurs]. Kirish tartibi: <http://lex.uz/> (kirish sanasi: 05.02.2019).

5. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017 yil 14 martdagi "Huquqbuzarliklar profilaktikasi va jinoyatchilikka qarshi kurashish tizimini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PQ-2833-son qarori // O'zbekiston Respublikasi Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi. [Elektron resurs]. Kirish tartibi: http://lex.uz (kirish sanasi: 05.02.2019).

6. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017-yil 12-apreldagi "Ichki ishlar organlari faoliyatini yanada takomillashtirish bo'yicha tashkiliy chora-tadbirlar to'g'risida"gi PQ-2883-son qarori // O'zbekiston Respublikasi Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi. [Elektron resurs]. Kirish tartibi: <http://lex.uz/> (kirish sanasi: 05.02.2019).

7. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017-yil 18-apreldagi "Ichki ishlar organlari huquqbuzarliklar profilaktikasi bo'linmalari faoliyatini tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PQ-2896-son qarori // O'zbekiston Respublikasi Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi. [Elektron resurs]. Kirish tartibi: <http://lex.uz/> (kirish sanasi: 05.02.2019).

8. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017 yil 5 iyuldagi "Yoshlarga oid davlat siyosati samaradorligini oshirish va O'zbekiston yoshlar ittifoqi faoliyatini qo'llab-quvvatlash chora-tadbirlari to'g'risida"gi PF-5106-son qarori // Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi O'zbekiston Respublikasi. [Elektron resurs]. Kirish tartibi: <http://lex.uz/> (kirish sanasi: 05.02.2019).

9. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2018-yil 14-fevraldagi "Toshkent shahrida jamoat tartibini saqlash, huquqbuzarliklar profilaktikasi va jinoyatchilikka qarshi kurashishning sifat jihatidan yangi tizimini joriy etish to'g'risida"gi PQ-3528-son qarori // Milliy ma'lumotlar bazasi O'zbekiston Respublikasi qonun hujjatlari. [Elektron resurs]. Kirish tartibi: http://lex.uz (kirish sanasi: 05.02.2019).

10. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2018 yil 19 iyundagi PQ-3786-son "Toshkent shahrida jamoat tartibini ta'minlash, huquqbuzarliklar profilaktikasi va jinoyatchilikka qarshi kurashish samaradorligini oshirishga doir qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"gi PQ-3786-son qarori. -sonli qarori // O'zbekiston Respublikasi qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi. [Elektron resurs]. Kirish tartibi: http://lex.uz (kirish sanasi: 05.02.2019).

11. Lesko N.V. "Bolalar o'rtasida jinoyatchilikning oldini olish" atamasini aniqlash masalasi to'g'risida // Xalqaro ilmiy tadqiqot jurnali, 2012 yil.

12. Avanesov G.A. Kriminologiya. M., 1984. B. 339.

13. Ozhegov S.I. Rus tilining lug'ati / ed. N.Yu.Shvedova. [18-nashr]. M.: Rus tili, 1986 yil. 797 bet. P. 625.